

Izhaja razen ponedeljka in dneva po
prazniku vsak dan.
(Začasno le štirikrat na teden.)
Uredništvo in upravnništvo: KRŠKO.

Naslov za dopise: »Napreje«, Krško.
Ček. rač. začasno št. 13.321.

NAPREJ

glasilo Socialistične stranke Jugoslavije.

Stane mesečno 25 Din, začasno 20 D.
za inozemstvo 35 Din, začasno 25 D.
(dokler ne začne zopet redno izhajati!)

Oglasi: prostor 1x87 mm 1 Din.
Malloglasi: beseda 50 p, najmanj 5 Din.

Dopise frankirajte in podpisujte,
sicer se ne priobčijo. Rokopisi se
ne vračajo.

Reklamacije za list so poštne, proste.

Letnik VI., šte. 19.

»Naprejeva« številka obsredah
izhaja kot tednik:

LJUDSKI GLAS

Glasilo Kmetско-delavske zveze.

Stane letno 60 Din, — mesečno 5 Din.

V boj za občino!

Sodrugi!

Dne 16. junija t. l. bodo v okoliški ob-
čini Celje občinske volitve.

Krajevna organizacija Socialistične stran-
ke Jugoslavije je sporazumno s strokovno
organiziranimi sodrugi povzela volilno akcijo
in je bil že izvoljen volilni odbor, ki bo vo-
lilni boj v vseh točkah izvedel.

Odbor sestoji iz glavnega odbora in
treh odsekov.

Glavni odbor:

Predsednik: Štefan Lah; tajnik: Zarko
Arnšek; blagajnik: Ivan Vrečer; odborniki:
I. Martinčič, F. Jelen in C. Böhm.

Reklamacijski odsek:

Načelnik: Ciril Böhm; odborniki: Štefan
Lah, Anton Goršek in Zarko Arnšek.

Odsek za kandidatno listo:

Načelnik: Franc Jelen; odborniki: Ciril
Böhm, Karl Lapornik, Fridrih Žnidar in Va-
lentin Lebič.

Agitacijski odsek:

Načelnik: Ivo Martinčič; odborniki: Aloj-
zij Leskošek, Franc Leskošek, Ivan Urečer,
Franc Naraks in V. Lebič.

Volilni odbor posluje v dveh prostorih:
Delavsko tajništvo, — Vodnikova ul. 3 in
tajništvo »Svobode« v gostilni Jugoslovan;
vhod skozi vrt.

Reklamacijski prostori istotam.

Tajništvi sta odprti od 8. zjutraj do 8.
zvečer.

Vsak, ki bi želel imeti glede volitev
kakšna pojasnila oz. pogledati v volilni ime-
nik, naj se obrača na zgoraj omenjene so-
druge, ki so vedno na razpolago v omenje-
nih tajništvih.

Za volilni odbor:

Krajevne organizacije Socialistične
stranke Jugoslavije in strokovno or-
ganiziranih članov v Celju.

Zarko Arnšek s. r. Štefan Lah s. r.
tajnik. predsednik.

Zveza med stranko in zadrugo.

Vse stranke so doslej pokrivalle svoje stroške
iz korupcijskega denarja. Vlado stranke so jemale
iz državnih sredstev, cerkvene stranke iz cerkvenih
dohodkov in imetja mrtve roke, narodne stranke iz
raznih narodnih društev in zbirk za razne »narodne«
namene, opozicionalne stranke so pa nekaj časa
živele na račun opozicionalnih gesel in fraz, potem
pa, ko so se ukoreninile, so imele svoja gospodar-
ska podjetja, predvsem banke in zadruge, za molzno
kravo, dokler niso postale vladne stranke in začele
molziti državo.

Tako je bilo povsod in tako vidimo tudi pri
socialistih. Zelo velike težave so imeli pri nas prvi
oznanjevalci socializma, večinoma rokodelci, ki so
se vrnili iz tujine in poskusili tudi doma vzbuditi
delavno ljudstvo k zavesti. Seveda to ni šlo brez
časopisa, časopis pa ni bil dobro mogoč, dokler ni
prišel med delavstvo Etbin Kristan. In ko je ta pred
skoro 30 leti začel svoje plodonosno delo, mu tudi

ni bilo na rožicah poslano, nikdar ni imel svojega
reda, plače ni dobival niti toliko, kakor n. pr. učitelji
v ljudskih šolah, pa tudi ta plača mu ni bila nikdar
izplačana o pravem času. Neverjetne težave so bile
in le z veliko požrtvovalnostjo vseh prvih sociali-
stov je bilo na Slovenskem mogoče gibati se v so-
cialističnem pravcu. Do svojega prvega odhoda v
Ameriko (l. 1914) je bil Etbin večni trpin kakor vse
delavstvo.

Ko se je pa socializem na Slovenskem izvil
iz prvih začetnih težav in so se začela tu in tam v
raznih krajih ustanavljati konsumna društva kot naj-
preprostejša socialistična gospodarska društva, tu
je nastopil drugi Kristan, popolnoma drugačen od
prvega. Takoj iz šole je stopil v konsumno društvo
kot nastavljenec in zelo kmalu je postal vodilna
moč, nikdar — pa prav nikdar — ni imel nezadost-
ne plače, in tudi dobival jo je vselej redno. Etbin
je milijone črk, o katerih piše Rakovčeva, pisal v
bedi in mnogokrat v stradanju, proletariati ni bil
zmožen plačati mu jih po vrednosti dela, večina jih
je bilo zapisanih zastonj. Anton Kristan pa ni na-
pisal nikdar nobene črke zastonj, še svojega pod-
pisa ne. In to ve Rakovčeva, pa vendar meče oba
moža v en koš, ko brani zaslugi starih bojevnikov.
Še na to je pozabila, da je bil med obema Krista-
noma večni spor prevelikega idealizma proti pre-
velikemu materializmu, in da je ves proletariati pri
nas plačeval ideje zelo nerad, da je pa v materia-
listični lonec nosil svoje žulje zelo pridno — čeprav
tudi ne posebno rad — ampak je moral, ker mu je
Anton Kristan podražil kruh, ki ga je delavec moral
kupiti, Etbin Kristan pa ni mogel izsiliti iz delav-
stva strankinih prispevkov, naročnine na časopise,
denar za brošure itd. Delavstvo ne ve, da je vsega
tega prav tako treba kakor kruha. Še dandanes ne
ve tega, kajti Tonetovo Konsumno društvo za Slov.
ima 17krat toliko članov kakor stranka in njegovega
»Konsumenta« bi morebiti prav nobeden ne čital,
če bi jim ga Tone ne dajal zastonj — člani namreč
mislijo, da je zastonj, pa je drago plačan, ker je
kruh toliko dražji...

»Konsument« je političen list, kdor ne verjame
naj pogleda vanj. Vendar to Tonetovo prodajanje
politike ni tako koruptno, ker tukaj vsaj vsi člani
lahko vidijo, da ga plačuje Kons. društvo, in če do-
volijo to, in posebno če dovolijo, da ima ta list v
rokah Tone Kristan, ki se niti kandidirati ni upal
na občnem zboru, ker je videl, da ga nihče ne mara
— no potem je prav, ponižnost je lepa čednost in
vsi gospodje imajo radi take hlapce, ki poljubljajo
bič, ki jih tepe. Torej to niti ni korupcija.

Drugače je pa bilo, ko je Konsumno društvo
podpiralo stari Kristanov »Napreje«. Člani so — re-
cimo 90% — sovražili takratni »Napreje«, ker je bil
izrazit socialpatriotski list, vladni list, ministrov list.
Zaradi »Naprejeve« pisave in Kristanove politike
sploh so ti člani Kons. društva »Napreje« bojkotirali
in začeli tudi socializem sam sovražiti — toda pla-
čevali so pa še nadalje i »Napreje«, i Kristanovo po-
litiko! Plačevali nevede, ker je Kristan s pomočjo
svojih takratnih in sedanjih podreptnikov delal to
skrivaj, brez vednosti članstva. To je bila prava
korupcija, čeprav mnogi pravijo, da ni bila — saj
pravijo tako samo zato, ker so bili sami zraven
udeleženi in če bi priznali to, bi priznali, da so
tudi sami uganjali korupcijo — zato govore, da je
bila to le »poštena podpora lastne stranke«. Zlasti

Korunovci spadajo sem in danes teden smo čitali,
da zahtevajo še vedno, naj »žrtvuje Konsumno društ-
vo za pokret vsote, ki bodo v razmerju s tem, kar
je žrtvovalo društvo nekdanj« (Pismo na g. Toneta
Kristana, podpisano za Strokovno komisijo od g.
Golmajerja, za »Korunovo načelstvo SSJ« pa od g.
Urtnika, objavljeno v »Ljudskem glasu« 1. maja,
str. 3) Torej Korunovci hočejo še nadalje uganjati
korupcijo, samo da to imenujejo »žrtve za pokret«.
Kakor Pašič, ki pravi, da je vojaštvo potrebna žrtve
naroda za obrambo domovine! Če bi narod vedel,
kakšna je ta »domovina«! O ubogi Baznik, ki ve-
ruješ Svetku in Petejanu ter vprašuješ dr. Jelenca,
kdaj bo vložil tožbo in upaš, da bo ta tožba iz-
premenila pravila Konsumnega društva! Pa kaj Baz-
nik, ta sedi na gorkem na Turjaškem trgu, ampak
ubogo »komunistično« delavstvo, ki verjame, da je
Baznik tiger! Prav tako ubogo je to delavstvo, kakor
klerikalni backi, ki mislijo, da je tiger dr. Korošec.
Požrešnost in krvočnoost tigrov že imajo, ampak
korajže ni za pravo tigrovstvo, zato strijejo le volno
vsak svojim backom, v Ljubljani pa kar lepo skup-
no, složno...

Striči volno pa ni prepovedano in ne bo pre-
povedano, dokler bo kaj backov. Tudi sodišča tak-
o pravijo in tudi o zadruhah pravijo tako! »Vse
stranke si pomagajo z denarjem svojih gospodar-
skih podjetij, to je splošno v navadi in ni nič hu-
dega«. Tudi pravilo imamo, ki se glasi: »Ni sod-
nika brez tožnika«. Volna se bo torej strigla tako
dolgo, dokler bo kaj ovac, in vladne, cerkvene, na-
rodne, kmetске, obrtniške, delavske, neodvisne, ra-
dičevske, Korunovske ter druge stare in nove stran-
ke bodo še nadalje živele iz državnih direktnih in
indirektnih davkov, kadar bodo pri vladnem koritu,
kadar bodo pa izven vlade, pa le iz indirektnih
tajnih davkov: iz bančnih, hranilniških, zadrugi-
narodnih in drugih črnih fondov.

Socialistična stranka, ki hoče postaviti boljšo
človeško družbo, tega ne sme. Če hoče imeti za-
vedne člane, jih ne sme goljufati. Zahtevati mora
od njih, da sami plačujejo prostovoljno vse tisto,
kar uvidijo za potrebno in da na drugi strani sami
strogo pazijo, da se nikjer nič ne izgubi ne v skup-
ni črni fond, ki je na razpolago samo posameznim
voditeljem, ne v nenasitne žepe takih voditeljev na-
ravnost.

Pravila »Skupnega doma«, ki so bila objav-
ljena v »Ljudskem glasu« 1. maja, kažejo, kako je
mogoče ustvariti med stranko in njeno zadrugo
zelo ozko zvezo, pa vendar tako, da ne bo mogel
ne tu ne tam nihče gospodariti po svoje in za
sebe na škodo skupnosti.

Gospodar vsega strankinega imetja mora biti
pravna oseba, torej zadruga. Vsi člani zadruge mo-
rajo pa biti obenem strankini člani in morajo svoje
dolžnosti do stranke redno izvrševati, tudi gmo-
tne dolžnosti, morajo torej biti naročeni na strankin
časopis in morajo plačevati strankine prispevke. Ti
prispevki se imenujejo zadrugi davek in načelstvo,
ki bo obenem strankino načelstvo, jih bo porabilo
lahko po potrebi tu ali tam (§ 11.) Zadruga bo na
temelju teh pravil resnično socialistična zadruga, bo
res služila delavstvu in tudi v slučaju kakršnekoli
revolucije ostane njeno imetje v rokah delavcev, ki
delajo v zadrugi podjetjih, ker morajo postati vsi
delavci najpozneje v 6 mesecih člani zadruge. Tako
ne bo nikdar prav nič koristilo posameznim gos-

Pravo

Schichtovo - milo z znamko 'Jelen'

prihrani čas in denar. Zadostuje, ako s Schichtovim
milom samo enkrat po perilu potegneta, tam kjer mo-
rate z navadnim milom trikrat.

podom, če se polaste združnega imetja s kakšnimi demagoškimi intrigami: tudi če odbijejo vse delavce v brezbriznost in apatijo, kakor so to storili po prevratu Kristanovci in Lemeževci, vendar bo delavstvo s svojim delom odločevalo, ne pa gospodje s svojimi delnicami in frazami.

Kolikor sodrugov se je dozdal odzvalo, so vsi pokazali, da razumejo in soglašajo. Le glede združnega davka nekateri niso na jasnem in mislijo, da bodo morali člani stranke in zadruga plačevati ta davek dvakrat; res je to nejasno izraženo, vendar se da iz § 11. razumeti, da bo združni davek stopil le namesto sedanjega strankinega davka. Obračunal se bo tudi popolnoma enako, kakor doslej, saj bo tudi v bodočnosti postal združna last ves davek, kar ga bo stranka prejela, čeprav od članov, ki še niso člani zadruga. Žrtve bodo torej enako majhne kakor doslej, samo k obratnemu kapitalu mora vsak prispevati svoj delež, kdor hoče postati član tudi v zadrugi, in tudi ta delež dobi nazaj, če hoče zopet izstopiti iz nje.

Kakor so te žrtve malenkostne napram žrtvam za druge organizacije, in kakor je za zdaj razmeroma še malo članov, vendar bo iz teh žrtv mogoče že v kratkem pokazati velikanski napredek. Zavednost bo namreč onemogočila, da bi se te žrtve izgubljale v pesku. Nevernim Tomažem, ki mislijo, da to ni mogoče, je organizirano delavstvo v zadnjih letih dokazalo, da je to ne le sploh mogoče, ampak da je mogoče še celo z malim številom članstva! Samo 1.000 zavednih je spravilo stranko iz večnih izgub v ravnotežje. L. 1920 1 milijon izgube, l. 1921 pol milijona, l. 1922 četrt milijona, l. 1923 pa že nič izgube, ampak je stranka to leto lahko v tisku objavila svojo polletno in celoletno bilanco, letos je pa začela objavljati že četrtletno svoje gospodarsko stanje vsem prijateljem in nasprotnikom na ogled. Da morajo umolkneti pred temi bilancami vsi, je jasno. Da bo pa s tem kmalu konec vsega koristarstva tudi po drugih zadrugah, zlasti v Kons. društvu za Slov., to je jasno samo zavednim sodrugom, izmed kapitalistov pa le Kristanu, Korunu, Uratniku in podobnim prebrisancem, ki se iz strahu pred to bodočnostjo združujejo, da jo vsaj zadržijo, če je ne morejo več preprečiti.

Razmerje med stranko in zadrugo je med socialisti na Slovenskem že rešeno. V to razmerje bodo s časom vstopile tudi druge zadruga, ki se imenujejo socialistične, če imajo mnogo članstva. Tudi klerikalne zadruga! Kar je pa malih, se bodo izpremenile v delniške družbe. Čim hitrejši bo napredek „Sloge“ (oziroma „Skupnega doma“), tem prej bo to. Takrat bo enotna fronta proletariata ne le popolnoma zgrajena, ampak tudi enotna frota kapitala popolnoma razbita. Pa brez preliivanja krvi.

Boj za konsolidacijsko točko.

[Nadaljevanje.]

Danes teden smo pod tem naslovom začeli objavljati Svetkovo okrožnico, ki jo je pod Korunovim in Uratnikovim vodstvom „spisal“ in zaupno razposlal delegatom Konsumnega društva za Slov. tik pred delegacijskim zborom. Svoj demagoški namen je dosegel: vse je ostalo pri starem, le on sam bo odslej tudi zraven pri „požrtvovalnem delu“ v načelstvu te zadruga pod patronanco g. Kristana. — Med tem smo v „Napreju“ objavili nadaljevanje te okrožnice, danes pa pride na vrsto tisti del, ki ga bodo razumeli tudi čitatelji „Ljudskega glasu“, čeprav „Napreju“ niso čitali. Nakupovalna zadruga je namreč dala zadevo 2 milijonske izgube preiskati po juristu in ta je podal sledeče

B. Mnenje.

Predvsem je gotovo, da Nakupovalna zadruga ni naročila blaga, katero jej je poslal g. Alojzij Ferfolja iz Trsta v prvi polovici maja 1920 in katero je na njeno ime fakturiral. Takšna naročila [nakup] bi bila po pravilih obvezna na zadrugo samo na podlagi sklepa načelstva in nadzorstva v skupni seji (§ 301 pravil). Iz zapisnika o sejah načelstva in nadzorstva je razvidno, da se tudi kasneje ni oficijelno smatralo ali pritrdilo, da bi bilo to blago kupljeno ali prevzeto za račun Nakupovalne zadruga, ker je v dotičnih zapisnikih govor o tem blagu le kot o „komisijskem blagu“. O kaki izrecno veljavni pogodbi med g. Ferfoljo in Nakupovalno zadrugo torej že radi pomanjkanja odločilnih faktorjev na strani zadruga ne more biti govora.

G. Ferfolja se pa najbrže sklicuje na to, da je Nakupovalna zadruga poslano jej blago prevzela in obdržala ter da tudi nanjo naslovljenih faktur ni odklonila, da je torej med obema postala kupna pogodba molče perfektna.

Toda, če se upošteva konkretna informacija g. Podlesnika [I], nastane drugačen pravni položaj. Iz te informacije se lahko sklepa, da g. Ferfolja s pošiljavitvijo nenaročenega blaga ni napravil nikake oferte Nakupovalni, ampak je s tem le izpolnil pogodbo napram kontrahentu, s katerim je bil preje sklenil pogodbo in sicer izpolnil jo je kakor dogovorjeno, potem Nakupovalne zadruga.

Po informaciji g. Podlesnika je predmetno blago naročila in kupila družba, ki je bila na sestanku dne 16./4. 1920 navzoča v svrhu ustanovitve združne banke in se je pri tem imenovala Nakupovalna zadruga le v toliko, da se blago njej pošlje v izpeljavo te, zanjo sicer tuje, ker ne v njenem imenu sklenjene kupčije. Kontrahent in kupec je bil

nasproti g. Ferfolji tedaj nastali konzorcij čegar član je bil tudi g. Ferfolja sam.

Ko je tedaj g. Ferfolja poslal predmetno blago Nakupovalni zadrugi, mogel je to storiti le v zavesti, da izpolnjuje svojo dobavno zavezo napram konzorciju. Tudi objektivno ni šlo za kaj drugega na pr. za izpolnitev napram Nakupovalni zadrugi, kajti z le-to ni obstojala nobena kupna pogodba.

Ta položaj je tudi poznal g. ravnatelj Podlesnik, ki je bil pri dogovoru med g. Ferfoljo in konzorcijem navzočen in ko je prišlo na Nakupovalno, je vedel, da ni njeno lastno blago, doposlano vsled dogovora med g. Ferfoljo in konzorcijem. Zato je dal tozadevne tri fakture vsaj sub dato 25./5. vključiti na poseben konto pod imenom „Alojzij Ferfolja Z. b. Trst“ in je tudi drugo odredil, kakor je razvidno iz informacije pod II v znak, da gre za nelastno, posebej upravljano maso.

Na obeh straneh, tako na Ferfoljevi, kakor tudi na strani Nakupovalne zadruga je torej izhajalo, da ne gre za kupčijo, ki bi se bila med njima že sklenila ali ki bi se šele imela skleniti [potom realne oferte], ampak da gre za efektuiranje kupčije, pri kateri Nakupovalna zadruga ni kupec in plačnik. Glede na ta dejanski, po volji obeh strank dani položaj, se za Nakupovalno ni ustvaril preudic s tem, da njeni organi niso odklonili poslanega blaga ali zavrnili tozadevnih faktur. Zaradi tega se realni položaj ni mogel spremeniti v tem smislu, da je blago akceptirano kot molče kupljeno od Nakupovalne zadruga.

Pod pogojem, da so navedbe g. Podlesnika bistveno različne, se torej lahko pravno zaključuje, da med g. Ferfoljo in Nakupovalno zadrugo ni prišlo do nobene kupne pogodbe in iz tega naslova ni za g. Ferfoljo nastala pri Nakupovalni zadrugi nobena terjatev. Nadalje bi iz tega sledilo, da poslano blago ni prišlo v last Nakupovalne ampak le v depot in upravo na tuj račun.

G. Kristan se ne zлага z izpovedjo g. Podlesnika, vendar pa je tudi po njegovem šlo za to, da g. Ferfolja dobavi predmetno blago za neko družbo, G. dr. Korun trdi, da so bili pri konferenci dne 3./8. vsi navzočni edini v tem, da je bilo predmetno blago poslano kot komisijska zaloga na račun ustanoviteljev Zdrugaške banke.

Za Nakupovalno zadrugo je prvo vprašanje, ali je postala g. Ferfolji dolžna fakturirane cene, ker če je to vprašanje po gorenjem zanikati, je ne zadene izguba vsled podanja cen. Nadaljnje vprašanje, namreč, komu ima Nakupovalna zadruga položiti račun o predmetnem blagu [ali g. Ferfolji ali konzorciju ali x ali y] je zanjo postranskega pomena, ker je pri tem odgovorna le za pravilnost uprave.

Če pa bi se izkazalo, da je vendar-le prišlo glede predmetnega blaga do kupne pogodbe med g. Ferfoljo in Nakupovalno zadrugo, namreč vsled golega prevzetja blaga in faktur, potem je iskati krivice za perfektnost pogodbe in vse njene posledice med tistimi organi Nakupovalne zadruga, ki so imeli neposredno vodstvo poslov Nakupovalne (§ 16 pravil) in so bili v položaju, o pravem času storiti to, kar je storiti dolžan trgovec kadar se mu določi naročeno blago, katerega noče prevzeti. Ako tega, zlasti mala fide, niso storili, so odgovorni za vsa škoda, ki je vsled tako kupljene blaga Nakupovalno zadela.

Ko se je načelstvo Nakupovalne zastoj trudilo Kristana pridobiti, da bi to škodo kril bodisi direktno, bodisi indirektno, je tožila Nakupovalna v smislu pravnega mnenja Ferfoljo in ta pravda je toliko kakor dobljena.

Ako bo g. Kristan v načelstvu Konsumnega društva, ki danes Nakupovalno zadrugo likvidira, bo on eksekutor te pravde, — ki mora nesti po vsej verjetnosti do odškodninske tožbe proti njemu samemu [A. Kristanu].

Že zato ne spada g. Kristan v vodstvo konzuma. [Ovčice so s tem zadovoljne. Mi pa pravimo, da eksekutorji te pravde tudi Kristanovci ne smejo biti! Op. ur.]

IV.

Tiskarne.

Tu ne bomo ponavljali znanih stvari, ampak opozorili le na najvažnejše. Pri Blasnikovi tiskarni so danes tile delničarji:

1. Republi, udruženje [amerikanski socialisti] s 1.340.000 K.
2. Simon Kmetetz, [predsednik nadzorstva Konsumnega društva za Slovenijo] s 490.000 K.
3. Blasnikovi dediči s 516.000 K.
4. Albin Prepeluh s 296.000 K.
5. Mihael Rožanc s 260.000 K.
6. Manjši delničarji 98.000 K.

Nobeden teh delničarjev pod 2, 3, 4, 5 ni danes v socialističnem političnem pokretu; in ob ustanovitvi družbe ni nobeden imel niti ene delnice — „pridobili“ so si jih šele v teku časa!

Amerikanci so dali za delnice skoro 10.000 dolarjev — torej 3 milijone kron. Nakupljena tiskarna in hiše so bile takrat vrhutega nadnormalno poceni. Vkljub temu imajo Amerikanci danes le 1.340.000 K pa še za to ne izplačuje tiskarna nikakih dividend. Zadnja leta ni v upravnem svetu nobenega pooblaščenca Amerikancev, stiki med socialističnim gibanjem in tiskarno so pretrgani.

Sklenilo se je podvojiti delniški kapital, vkljub nevarnosti, da bo potisnjen s tem amerikanski de-

lež v neznatno manjšino. Pri tem razvoju je odločilno tudi sodeloval Kristan. Pri Ljudski tiskarni v Mariboru se je našla s povišanjem delniške glavnice za 1.500.000 začasna rešitev, ki je omogočila neodvisnost te tiskarne od podjetij g. Antona Kristana, ki bi ž njo drugače že danes razpolagal. Danes ima večino delnic v rokah Socialistična tiskovna zadruga, koja sestavljajo pooblaščenči strokovnih organizacij. [Čitateljem je znano, kako je s tem! Op. ur.]

Na plenarni seji Strokovne komisije z dne 2. marca t. l. se je sklenilo, da je prepustiti večino deležev in odločujoč vpliv v Socialistični tiskovni zadrugi strokovnim osrednjim društvom kot takim. Ta sklep se v najkrajšem času [na I. občnem zboru SPJ Korunovcev. Op. ur.] izvrši. Vendar bo tudi to le začasna rešitev. Sedanji deležni kapital si je Soc. tisk. zadruga kratkodobno izposodila.

Sedaj je prišlo iz Amerike dovoljenje, da se smejo delnice pri Blasnikovi tiskarni tudi prodati, izkupiček pa posoditi na več let Ljudski tiskarni. Če se to izvrši — postane vsaj ena tiskarna res delavska, postane last naših strokovnih organizacij. [Korunovcev. Op. ur.]

Kdo ima v roki, da se to izvrši? Če g. Simon Kmetetz, ki je predsednik nadzorstva Konsumnega društva za Slovenijo, svoje delnice Amerikancem proda, ali pa amerikanske kupi, je njeti amerikanski denar oproščen, isto lahko napravi predsednik Blasnikove tiskarne Albin Prepeluh, kojega članke Kristan v Konsumentu priobčuje. Tako dejanje bi pa prizadetim vrhutega še precej neslo in slovenski proletarijat bo videl od te strani vsaj malo volje, da se mu popravi storjena krivica.

Besede pa ne prepuščajo!

Kdo bo razven tega še odločeval, kaj se zgodi z amerikanskimi delnicami Blasnikove tiskarne?

Vi, delegati Konsumnega društva za Slovenijo!

Ako bodo dajali delegati brez teh dejanj zaupnice, potem bodo naddoloveški napor strokovnih organizacij in vseh poštenih slovenskih socialistov, da se zavaruje pokretu vsaj ena tiskarna — zaman. Tudi Ljudska tiskarna v Mariboru ne bo več neodvisna, ne bo postala res delavska, če bodele, delegati, slepo zaupali g. A. Kristanu in verjeli le njegovim lepim, pa praznim obljubam.

V.

Kaj je treba storiti?

Vse prodajalne Konsumnega društva za Slovenijo naj pošljejo po enega delegata že en dan pred kongresom v Ljubljano.

Tam naj si izvoli vsako okrožje izmed sebe predsednika. Ti predsedniki naj kongres vodijo in ugotovijo že en dan pred kongresom tekst spremembe pravil in postopanje na občnem zboru. Ves nastop na občnem zboru mora biti strogo premišljen, Kongres se tako razburkan, kakor bo, ne sme spuščati v podrobna manj važna vprašanja, ampak mora rešiti predvsem vprašanje večine v bodočem načelstvu.

Če ne bo mogoče doseči zaželjene rešitve potom spremembe pravil, se mora to doseči na podlagi dosedanjih pravil. Vsa vprašanja je treba rečevati resno in premišljeno, treba je skrbeti za kredite in vse, kar je s poslovanjem v zvezi.

Frakcijski boji se morajo izločiti, ker je sicer vsak uspeh izključen. Borba se ne more biti med tistimi, ki so kakorkoli — če tudi le z molčanjem — soudeleženi pri stvarih, ki jih zgoraj omenjamo, ne proti njim, ne za nje. Delegati naj neposredno bojujoče se strani izločijo, — sodijo in volijo naj iz svoje srede nove voditelje društva. Svetujemo, naj se delegati sestanejo v dvorani pri Levu, Ljubljana, Gosposvetska cesta, na dan red kongresom Konsumnega društva. Dvorana bo tam zanje pripravljena.

Prispejo naj do 10. ure dopoldan.

Opozicionalni delegati ljubljanski.

Taka je torej Svetkova okrožnica, ki je zapeljala tudi naše ljudi, da so volili v načelstvo — Svetka. Sodrugi! Več bo treba čitati, več misliti, več debatirati in več pisati, potem šele bo zmagalo tudi v Kons. društvu načelo javnosti proti neumnemu načelu „zaupanj“. Z napadi na Kristana si je Svetek le iskal vašega zaupanja, ki ste mu ga z malimi izjemami res dali, da zdaj sedi med zaželeno „večino“ v bodočem načelstvu“ in sodeluje pri nadaljevanju Kristanovega kurza.

Novice.

V Beogradu barantajo dalje. Čeprav traja kriza že dosti dolgo, vendar še nihče ne ve, ali bo rešena z volitvami ali s kako kravjo kupčijo. Liberalci pri nas se pridružajo, da so klerikalci pogoreli in da z Radičevim blokom ne bo nič, klerikalci se pa pridružajo, da je baš narobe. Oboji delajo seveda samo vodo; kaj se godi za kulisami, tega niso dolžni povedati, ker obojni hacki so zadovoljni s frazami. Če bo taka politika še dolgo barantala za ljudske žulje, je odvisno od tega, kdaj se bo ljudstvo organiziralo za samostojno upravljanje svojih poslov. — V svetovni politiki se zelo pozna vpliv angleške socialistične vlade, tudi s pomorskimi manevri zna pokazati, da je tu, čeprav izdatke za vojsko stalno zmanjšuje, —

Vlada je začela po nemških razpuščati tudi madjarske prosvetne organizacije na našem ozem.

ljū. — Radičevski poslanci so izdali na svoje volilce proglas, v katerem prodajajo takšno republikanstvo, da ni ne takšno ne takšno. Pravijo, če bodo v naši monarhiji zakonito vladali, da ne pride do nobenega preobrata. No, o Radiču že vemo, da rajši zbeži — pa čeprav pred nezakonitostjo, nego da bi delal revolucijo. — Na ameriškem otoku Kubi je izbruhnila revolucija. Zato pa je v Hondurasu nehala, da bo nekoliko ravnovesja. — Duhovnikom, katoliškim in pravoslavim, bodo zvišali draginjske doklade za 25 do 100 %. In še ne bodo zadovoljni, čeprav ne vemo, kakšno za ljudstvo in državo potrebno delo opravljajo, da bi ga jim morali še nasprotniki plačevati s svojimi davki. Bodo pa zato državni nameščenci tem zadovoljnejši ki so jim — kar je nižjih — z novim zakonom plače znižali, zlasti učiteljem. — V rudniku Wheelingenu v severoameriški državi Virginija se je zgodila strašna eksplozijska nesreča, pri kateri je bilo nad sto žrtev. Da potolažimo nesrečno gospo socialno zaščito, moramo pripomniti, da pri tem ni poginil prav noben podjetnik. — Prvega maja se je izvršila na Dunaju boksarska tekma med Francozom Carpentierjem in Angležem Townleyem. Dunajčanom na čast bodi povedano, da je prireditelj za prireditelje finančno propadla, ker je bila udeležba zelo majhna, čeprav so delali zanjo reklamo vsi klerikalni in židovski bančni listi in so oblasti celo prekršile zakon, ki je na Dunaju prepovedoval takšne „športne“ nekulturnosti. Značilno za klerikalno moralo, da se je tudi naš „Slovenec“ zavzemal in se še vedno zavzema za boksanje. Prireditelj pa je propadla tudi moralno. Carpentier je pobil svojega nasprotnika v takšnem položaju, ko se ni mogel več braniti. Občinstvo ga je izžvižgalo. In vendar je vtaknil Carpentier od tega par milijonov v žep, da je Townleyu razbil čeljust in iztaknil oko! „Slovenec“ imenuje to: „kulturo idealno lepega človeškega telesa“. Mnogo backov pa še vedno verjame, da uči „Slovenec“ Jezusov nauk. — V nedeljo so se izvršile v Nemčiji državnozbornske volitve. Rezultati še niso vsi znani, vendar je mogoče že zdaj videti, da bo vladala na Nemškem odslej še hujša reakcija nego dosedaj. Stranke sredine (demokrati, nemška ljudska stranka, centum, socialisti), ki so doslej vedno tvorile nemške vlade, so vse strašno padle, zlasti socialisti, ki so imeli prej 171 mandatov, zdaj pa 99. Sredinske stranke imajo sedaj le majhno večino 230 mandatov (prej 344) proti 207 mandatov skrajne desnice in levice, ki se je močno ojačila. Komunisti so narasli od 16 mandatov na 61, nemški fašisti od 3 na 32. Če bo sredina še odločevala, je pa še veliko vprašanje, ker ni znano, če se bodo socialisti, izmodreni po teh uspehih svoje bivše koalicijske politike z buržoazijo prešli na levo stran.

Žensko gibanje spi dalje, kakor je spalo. Revolucionarka Al. Štebijeve je skupno z Žerjavovo soprogo in še drugimi veleuglednimi damami izvoljena v odbor Rdečega križa. Na ta način je prišel ženski komunizem zopet k rdeči barvi. — V Ljubljani se ustanavlja ženska socialistična organizacija, ki ima namen pomiriti in združiti „razbite“ socialistične vrste. Kar razen nastavljenk Kons. društva ni bilo nobene ženske zraven, je torej jasno, da tiči zopet g. Tone Kristan zraven. To tem bolj, ker imajo korajžjo izdajati takoj ženski list, mesečnik. Kdo bo to plačal? — Mi pravimo, da spadajo ženske z moškimi v skupno organizacijo, kakor morajo v življenju skupaj z njimi delati. Enakost mora veljati tudi za oba spola.

Iz stranke.

Evidenca organizacij, ki so obračunale za april, bi izšla že lahko prihodnji teden, če bi nekatere organizacije ne bile tako nerodne, da čakajo vsak mesec na zadnji trenutek. Zato opozarjamo že zdaj, da bo tabela za april objavljena 21. maja, tajništvo jo bo dalo v tiskarno 19. maja opoldne, in vse, kar pride pozneje, pride med zamudnike.

Majske številke vam je ostalo 6 izvodov, pišete, in pri tem vprašujete, kam z njimi. Še premalo jih bo! Le potrpite, da se začne med člani debata o pravih „Skupnega doma“, potem bo po tej številki veliko povpraševanje. Zdaj pri vas še ni nobenega člana „Sloge“ (bodočega „Skupnega doma“) sploh ste šele začetniki. Treba je, da čitate po večkrat, zlasti pa še težko razumljive stvari.

Hrastnik. Dne 27. aprila se je vršil pri nas občni zbor krajevne politične organizacije SSJ v Hrastniku II. S. Kocjančič nam je razložil pomen organizacije. Po daljšem razmotrivanju smo prišli do zaključka, da je treba tudi pri nas ostrejšo počistiti in urediti gibanje politične organizacije. Odslej ne bomo več plačevali prispevke za politično organizacijo skupno s strokovno. Tako bomo lažje ugotovili, koliko je res razredno zavednih med nami. Novi odbor, ki ga tvorijo ss.: Franc Papež predsednik, Franc Koribsky, pred. nam.; Alojz Kellner, tajnik; Ivan Grum, blagajnik; Ivan Prodner in Franc Vračun pa nadzornika, je z veseljem prevzel svoje funkcije, zato pričakujemo, da bo tudi v naši organizaciji kmalu red.

Ponikva. Krajevna organizacija KDZ na Ponikvi vabi vse svoje člane in odbornike, tudi odbornike občinskega zastopa na nujni sestanek, ki se bo vršil 11. maja ob 3. popoldne pri Župniku. Pridite tudi vsi zamudniki, kateri še dolgujete članarino za l. 1923 in l. 1924. Izognite se sramote, da bi vas bilo samo troje ali štirje, kakor navadno. Udeležite se sestanka vsi! — ODBOR.

Proti roparskim vitezom.

Od 1. I. do 28. IV. 1924	Din 450—
Franc Pencil, Trbovlje	5—
Franc Saje, „	5—
Franc Merzel, „	5—
Neimenovani iz Trbovlj	5—
Anton Godec, Trbovlje	3—
Josip Kudar, „	2—
Martin Petretič, „	1—
Martin Žunk, „	1—
Ivan Radač, „	1—
Franc Lesičar, „	1—
Ivan Breznik, „	1—
Karol Pavelšek, „	1—
Neimenovana, „	1—
Franc Rinaldo, „	3—
Ivan Žlabornik, Črna	10—
Od 1. I. do 6. V. 1924	skupaj Din 495—

Gospodarstvo.

[Dne 6. maja 1924.]

„Sloga“, r. z. z. o. p. (bodoči „Skupni dom“): 117 članov s polno vplačanimi deleži, med njimi 7 žen [5.98 %]. Hranilnih vlog 48.838'65 Din. — Če bi imeli vsi člani enake hranilne vloge, bi prišlo na vsakega 421 Din. Kdor je vložil manj, ve, da ni med prvimi, kdor pa niti 1 % od svojega zaslužka ne vlaga sebi za poznejšo potrebo in družbi za hitrejši napredek, ta naj ve, da je med zadnjimi. Kdor pa še niti član ni, ker plačuje premajhne obroke na delež, ali pa kdor še niti v obrokih ni nič prispeval, ta premalo žrtvuje za zmago načela javnosti!

O agrarni reformi bomo pod stalno rubriko „Gospodarstvo“ v kratkem začeli izdajati važne članke, pri čemer bodo mnogi povpraševalci dobili skupen odgovor. Dozdaj se je „Ljudski glas“ moral baviti posebno v Konsumnim društvom za Slov. saj je gotovo, da ne bomo zmagali pri agrarni reformi, ki jo imajo v rokah nasprotniki, dokler ne zmagamo tam, kjer smo gospodarji sami. Prihodnji občni zbor Kons. dr. bo že popolnoma drugačen in v mnogih krajih se že gibljejo, da ga izsilijo. — Tudi bo iz „Ljudskega glasu“ izpadlo mnogo gradiva, ko bo Naprej zopet dnevnik. Že ta mesec se bo to poznalo! Praktično se bo pa z agrarno reformo bavila „Sloga“.

Valute. Dolar je vreden 79'81—80'80, lira 3'59—3'60, Francoski frank 5'20—5'25, Čehoslovaška krona 2'35—2'38, 100 avstr. kron 11'26—11'46; V Curihu velja 100 dinarjev 14'31—14'41 švic. frankov.

Otvoritev čitalnice. Celjskim sodrugom, organiziranim v kulturnih, strokovnih in političnih organizacijah socialističnega pravca naznanjamo, da je podružnica Del. tel. in kult. zveze „Svobode“ v Celju otvorila dne 2. maja t. l. v svojih grostori v gostilni pri Jugoslovanu lastno čitalnico. Čitalnica je otvorena vsak dan od 7. do 11. zvečer ob sobotah pa že od 3. popoldne. Ob nedeljah je čitalnica odprta od 9. do 12. in od 2. do 11. zvečer. V čitalnici je na razpolago začasno 18 časopisov, slovenskih, kakor nemških, raznih političnih smeri. Sodrugi in sodružice, pozivljamo vas, da se čitalnice pridno poslužujete in zanjo agitirate.

Članom „Svobode“, podružnice v Celju, v vednost. Odbor podružnice „Svobode“ v Celju vabi vse člane in članice na drugo redno člansko zborovanje, ki se bo vršilo dne 9. maja t. l. v društvenih prostorih gostilne Jugoslovan v Gaberjah točno ob pol 8 zvečer. Udeležba vsakega člana in članice je dolžnost.

Šoštanj. Del. tel. in kult. zveza „Svoboda“ opozarja vse svoje člane in članice na pešizlet v Slovensgradec 11. V. Ob slabem vremenu se preloži na drugo nadeljo 18. V. Zbirališče ob 5. zjutraj pred tajništvom „Svobode“. Opozarja se posebno pevski odsek, da se izleta polnoštevilno udeleži.

Seja „Svobode“ se bo vršila v petek ob 8. v tajništvu. Vabljeni so vsi odseki, ker je dnevni red važen. Sodrugi, na delo!

Velenje. Pozivamo vse, ki imajo izposojene knjige iz knjižnice „Svobode“ v Velenju, naj jih prinese nazaj najkasneje do 20. maja v prodajalno Kons. društva s. Maru. To zaradi reorganizacije knjižnice. — Odbor „Svobode“.

Proslave Prvega maja.

Majska slavnost v Ljubljani se je izvršila tako, kakor je bilo pričakovati. Leto 1919. se noče več vrniti, ker je delavstvo že sito fraz, sedaj pa je postalo popolnoma apatično. Komunisti so svoj shod priredili na Marksovem trgu pri Delavskem domu, Korunovci pa v imenu Strokovne komisije v Tivoliju. Prvega se je udeležilo od 1000—1200 ljudi, večinoma radovednežev, drugega v Tivoliju pa komaj tretjina prvega. Blatili so eni socialistično Internacionalo, drugi 3. Internacionalo, eni socialpatrioni, drugi komuniste. Na prvem shodu je predsednik Osterc požrl vse drugointernacionalce, tako da jih je dr. Lemežu že malo ostalo, isto je bilo v Tivoliju. Svetek je udrihal po svojih bratcih iz ljubljanskega magistrata komunistih, dr. Perič pa je svoj jeziček prav previdno obračal, ker se le čuti župana po Lemeževi milosti. Zato si ga je po Lemežu sam bolje privoščil. Delavstvu so vsi skupaj toliko péska v oči nametali, da ne more spregledati. K temu je

tudi dokaz shod 24. IV. v ljubljanskem Mestnem domu. Navidezno je velik boj in razbijanje stolov, v Mestni hranilnici so si pa vsi voditeljski bratci tako v objemu, da jih nobena sila ne spravi naražen, razen vas delavcev seveda. Vi bi bili tega zmorni, ki ste tudi tiste težke milijone skupaj znosili, za katerih provizije se vaši voditelji tako skupaj drže kakor klop kože. Zato, ljubljansko delavstvo, premišljaj! Po končanem shodu so priredili komunisti procesijo, na čelu jim buržujska godba in pa nekaj banderov, da ni bilo delavstvu treba misliti. Šlo je za procesijo kakor pri klerikalcih, ki nosijo zlato tele. Samo nekaj klincev na Rusijo in „Živio Lenin, Trocki, Lemež“ itd. je dajalo spoznati, da to ni klerikalna procesija. Kolikor časa pa bo delavstvo hodilo tako za procesijo in malikovalo činge in čin-čin, toliko časa ne bo pravega vstajenja in osvobojenja iz tega družabnega reda. Zato delavci, opustite malikovanje simbolov in kričanja „živja“, stopite rajši resno in dostojno na ulico, pokazite s tem, da je cesta, ulica vaša last, po kateri boste šli, ko ponesete sedanji družabni red v grob, po kateri pojdete novemu, čistejšemu in pravičnejšemu družabnemu redu naproti, takemu, kakor so si ga zamislili naši predniki pred 35imi leti, k Prvemu maju vstajenja vseh zatiranih! — Končale pa so se prvomajske slavnosti kakor malokje ne na Slovenskem, v znamenju alkohola, smrti delavstva samega. Kolikor časa pa bo delavstvo praznovalo svoj Prvi maj v znamenju alkohola, ne bo to vstajenje, temveč njegova smrt, ker alkohol vodi v pogubo. Le trezno in resno delavstvo bo vstalo in se osvobodilo današnjega krivičnega družabnega reda, le takšnega delavstva je bodočnost. — Karel Kisovec.

Trbovlje. Letošnja Proslava prvega majnika je pokazala jasno sliko, da še ni organizacijska in socialistična misel propadla, kakor to pri vsaki priliki trdijo meščani in neodvisni, češ da ni več socialistov. Naše slavlje je bilo sicer skromnejše kakor druga leta, a je vendar dokazalo velik napredek našega delavstva. Od začetka komunističnega razbijanja organizacij pa do letos smo vedno z njimi praznovali 1. majnik skupno, misleč, da se bodo vendar duhovi zblizali, ter da končno vendar pridemo do konsolidacije delavskega gibanja, a varali smo se, kajti vse skupne akcije so porabili neodvisni za razbijanje naših organizacij. Zato smo se morali letos skupni proslavi odreči in nastopiti samostojno. Danes lahko konstatiramo, da je bila ta pot edino prava, da se že vendar enkrat ločijo duhovi, in da v velikimi manifestacijami le varamo samega sebe, kar je za delavski napredek najbolj škodljivo. Boljše je 100 zavednih, ki vedo kaj hočejo, kakor pa 500 nezavednih, ki ne vedo kaj hočejo in ki se pri vsaki resni akciji izneverijo. V tem znamenju se je tudi vršila naša proslava: za poglobitev organizacijske in socialistične ideje. Jasno je pokazala naša manifestacija in shod, da nismo čreda, marveč organizirana armada, ki ve, da s kričanjem in zabavljanjem ničesar ne doseže, ker so vsi uspehi odvisni od organiziranega, treznega in vztrajnega dela. Neodvisni so zbornali svoje pristaše tudi iz Zagorja in Hrastnika v Trbovlje, kakor tudi vse radikale, ker so z njimi v kompromisu za občinske volitve, za dosego občinskega korita na eni strani, na drugi pa, da bi pokazali na ulici tem večjo množico. A vzlic temu je bila njihova proslava klavrsna kakor še nikoli prej. Vrgli so tudi na tisoče letakov med delavstvo v katerih so blatili in lagali kar povprek po svoji stari navadi. Hoteli so [tudi po stari navadi] terorizirati naše sodruge, da bi mi ne mogli proslave po načrtu izvršiti, a vse jim je bilo zaman, naši sodrugi se tega niso ustrašili zavedajoč se, da mora resnica zmagati. Vzlic izživljanju od strani neodvisnežev smo ostali hladni s ponosom v srcu, ker ni več daleč čas, ko bo tudi med drugim delavstvom zmagala organizacijska misel nad demagogijo. — Popoldan se je pri nabito polni dvorani Del. doma vršil koncert polnoštevilne del. godbe in pihala, po koncertu se je pa razvila prosta zabava. Tako smo letos prvič v tej razkrojevalni dobi samostojno praznovali Prvi majnik v trdni zavesi, da smo postavili mejnik med lažjo in resnico, med organizacijo in maso, in da bo to rodilo boljše uspehe, kakor pa dosedanje skupno proslavljanje.

Prvi maj v Mežiški dolini. Mežica se je odela v zelenje in rdeče zastave. Na cesti proti Črni se vzpenja lep slavlolik s pozdravnimi napismi gostom. Ob devetih zjutraj je prikorakala iz Holmca (Loma) močna skupina tamošnjega razrednega proletariata, prišli so jim naproti Mežičanje z godbo, z vrsto delavskih kolezarjev, z rdečimi prapori. Nato pozdravni govor. V Holmcu so pravkar preboleli komunistično krizo, ne bo več dolgo trajalo in se bo naša misel na Mežiškem podprla z novo politično organizacijo. Tako prihaja proletarijat polagoma na pravo pot nazaj, laž in demagogija doživljata krizo za krizo, naša resnica zmaguje. Ne bo dolgo trajalo, in bo Mežiška dolina kot prva med posameznimi deli naše dežele zopet vsa združena pod eno rdečo zastavo. — Ob enajstih je prispelo delavstvo iz Črne. Dolg je bil sprevid, vesela in zmagovita naša koračnica. Nekaj za našo deželo zelo redkega, je bila polnoštevilna navzočnost politično organiziranega ženstva iz Črne. Če povsod drugje ženstvo spi, tam med mežiškimi rudarji ve, kam spada. Nato se je vršilo manifestacijsko zborovanje na dvorišču velikega rudarskega poslopja, ki ga ima Konsumno društvo v nasjenu. Otvoril je zborovanje s. Franc

Repas in podal besedo referentu iz Krškega s. Karlu Kocijancu. Njegov govor je moral biti čim krajši, ker je bila na vzporedju tudi dolga Cankarjeva igra „Kralj na Betajnovi“, zato se je omejil na najvažnejše točke, ki jih je bilo na tem zborovanju treba povedati: vzroki, ki nas proletarce vedejo v nepomirljiv boj proti šušmarju človeške zgodovine in človeškega razvoja — kapitalizmu; način naše borbe proti kapitalizmu: naš socializem ne vodi mase na barikade, ker se je v zgodovini že vselej pokazalo, da so posledice vsakega nasilja vse drugačne nego njegove namere, Revolucionarno gibanje je propadlo, kjer se je posluževalo pesti, najlepši vzgled za to je socialistična Rusija, ki je izročena danes ne samo domačemu kapitalizmu v izkoriščanje, temveč poziva še inostransko buržoazijo k profitu na račun ruske proletarske mase. Propadel pa je tudi kapitalizem s svojim militarizmom, ker je bilo navzlic vsem topovom in bajonetom mogoče, da imamo danes v Evropi že dve čisto socialistični vladi in da je zmaga v Avstraliji delavska misel brez vsakega strela že popolnoma. Orožje te nenasilne uspešne revolucije so zavedne organizacije. S temi hoče zmagati tudi naše gibanje. Zato pa sme danes z mirnim srcem manifestirati za praznik Dela samo tisti proletarec, ki se lahko izkaže, da je organizacijsko misel razumel in jo dejansko podpiral, veliko manj že tisti, ki se šele danes odloči biti za bodočo popolnoma naš. Nato je s. Möderndorfer razložil s krepkimi potezami Cankarjevo življenje in njegovo delo v zvezi z njegovo najslabše knjigo „Hlapcem Jernejem“. V okviru Cankarjevih protikapitalističnih nazorov je potem pojasnil dramo „Kralj na Betajnovi“. Kralj na Betajnovi Kantor je pravi tip kapitalista, ki mu človeških čustev ne manjka, njegova pohlepnost po materialnih dobrinah pa ga sili izvrševati zločin za zločinom. Pride trenutek, ko bi rad vrgel to težko breme zločinstva s sebe in si opral vest. Javno prizna svoje grehe, ampak ljudje mu ne verjamejo, ozir. vsi dobro vedo, kaj je Kantor, ampak njega vendar ne morejo kaznovati, saj ima denar, bogat je in to ga dela pred buržoazno ideologijo o pravici nekaznivega. Tako je Kantor prisiljen iti svojo zločinsko pot dalje, potapljal se bo v novih grehah, požiral bo človeške eksistence, dokler ga ne bo greh samega požrl. Sodr. Möderndorfer je govoril ljudem iz srca in videti je bilo, kako so njegove besede povzročile, da se bo krog Cankarjevih čitateljev tudi tukaj na Meziškem razširil zopet za celo vrsto treznih ljudi. To je pa že ogromna zmaga, to pomeni, da vršimo socialisti med ljudstvom kulturno delo, ki mu ga ni para ne Slovenskem. Po govoru s. Möderndorferja je s. Repas zaključil med burnimi vzkliki prazniku zavednega proletariata zborovanje, nakar se je začela v razprodani dvorani predstava „Svobodinega“ dramatičnega odseka v Mežici. Otvorili so jo zvoki delavske himne, ki jo je igrala domača godba rudarjev, nato recitacija „Knapovske pesmi“, ki je zbudila veliko veselega odobravanja. O igri sami v tem poročilu ne moremo dosti govoriti, naj zadostuje za danes to, da so se vsi igralci res potrudili živeti se v duh Cankarjevega dela in ga v tem duhu tudi podati. So igralci, ki prvič nastopajo, opaziti je med njimi talente, ki bi delali z nekoliko poglobitve v igranje marsikateremu odru čast. To je proklestvo, ker jim garanje za kapitalizem ne daje toliko prostega časa, da bi lahko imeli redne vaje in toliko potrebne dramske tečaje. Poslušalci so bili z igro zelo zadovoljni. Vse nadaljnje proste prireditve so se izvršile na dostojen način, Incidenta ni bilo ves dan niti najmanjšega in to dosti pomeni. Ko se bomo prihodnje leto sestali v Črni, upamo, da bo še boljše. Da bo takrat po zaslugi političnih intrigantov razdeljena Meziška dolina manifestirala zopet skupaj, o tem smo tudi prepričani.

PRVI MAJ NA PRAGERSKEM

Kdo se ne spominja na leto, ko se je tudi pri nas na Pragerskem na delavski praznik razvijala rdeča zastava? Delavstvo, kot nezavedno, ki ni pojmovalo pomen delavskega praznika, je od začetka z nekako bojaznijo in iz radovednosti prišlo na zbirališče pod rdečo zastavo in z dvomom nad resnico besed govornika na shodih zmajevalo z glavami. češ, to se ne more uresničiti, saj nas naša krščanska vera uči, da dobimo plačilo za naše trpljenje po smrti, v nebesih, vsaj tako so nas vedno učili in nas še. Le počasi, z velikim trudom in vztrajnostjo

posameznikov ter s prepričevalno besedo je prišlo spoznanje, katerega so časi svetovne moritve poglabljali in leta 1919 je bil nastop pragerskega delavstva veličasten. Malokatero oko je ostalo suho, ko so različni govorniki opisali trpljenje in glad vojne dobe, saj je pa tudi vsak imel vzrok objokovati enega ali drugega svojih dragih, katerega smrt je zakrivil takratni kapitalistični sistem, ki ni imel srca do reveža, kakor ga nima danes, in farizejstvo je, če verjamete, da bodo Jezusovi, namestniki, ki so peli pri vsaki priložnosti Te Deum laudamus za srečno rešitev članov vladarske hiše ter blagoslovljali morilno orožje za pobijanje in zmago kristjanov nad kristjani, izpolnili obljube, katerim ste pri zadnjih volitvah toliko zaupali, da ste večinoma pozabili na leto 1920, ko ste sami odločevali o svoji usodi. Pozabili ste, ali pa vam sploh ni znana pisava takratnih klerikalnih listov in da se je nasilnemu nastopu takratnega rimsko katoliškega duhovnika železničarskega ministra dr. Korošca, kakor njegovega zvestega pristaša dr. Brejca posrečilo preprečiti takrat nameravani preobrat. Pozabili ste, da so se železničarji takrat potom stavke postavili v bran le za svoje pravice, katere so nam bile vzete z razveljavljanjem lojalno sklenjenega sporazuma podpisanega in odobrenega od takratnega železničarskega ministra, na podlagi katerega bi današnja naša službena pragmatika izgledala drugače in nam bi ne bilo treba tekom zadnjih let gledati upadlih obrazov naših otročičev, kakor hiranja lastnega telesa. Niti eden od železničarjev ni vedel in ne slutil in kaj še pripravljali kakšen nasilni preobrat.

Vedela je pa naša buržoazija, na čelu vseh restavracij Dolničar, kateri izrablja danes restavracijo tretjega razreda za pasji hlev, da moraš biti zelo previden, če stopiš jutraj v restavracijo, da ne utoneš v stvari, katero spušča pes, ko mu je sila in kar vsak kmet prav rad spravi na — gnoj. Čudno je le, da tega ne vidi gosp. načelnik postaje pri svoji natančnosti. Torej takratni agitator samostojne, sedaj pristen fadikal je bil seveda najbolj vnet za zapiranje in preganjanje železničarjev, ki so se borili za svoje pravice. Pozabili ste, da je radi nastopa delavstva in solidarnosti tekla nedolžna delavska kri na Zaloški cesti v Ljubljani, katera vpije po maščevanju nad sistemom takratno krščansko usmiljenega klerikalnega režima.

Kakor se sliši bi gosp. Korošec, ker uvideva pregreho, ki jo je storil, zelo rad popravil, pa nima moči. Mi mu pa lahko rečemo: Blagor mu, kdor mu veruje, gotovo bo deležen — razočaranja. Roka, katero je železničarjem odsekal, ne zraste več. Če kaj sam veruje na kazen božjo, potem bi mu svetovali, da gre v puščavo in dela pokoro nad storjenimi grehi. Ker vemo, da se na to poživža, bo ostal kar je, najbrž postane spet minister in to bo seveda ugodneje, kaj ne. in še bo nadalje vsaj pomagal osrečevati delavce z zakoni o zaščiti države.

To je torej nepobitna resnica in vzrok našega obupnega položaja ne pa kar se danes sploh govori med železničarji, da nas je ta ali oni voditelj prodal z vednostjo tukajšnjih zaupnikov, katere blatišjo z vsemi mogočimi sredstvi. Zaupniki so imeli najboljšo in resno voljo se bojevati vedno in povsod za vaše kakor svoje pravice, da pa se je stvar tako ponesrečila, je krivda po buržoaziji nahujskanih in plačanih agitatorjev, ki so pri korupciji, kakršna je vladala pri našem vodstvu, imeli zelo lahko delo. Ni jim bilo zato, da se razmere v organizacijah izboljšajo, temveč šlo jim je za to, da delavstvo, ki je bilo potom združenja močno, razbijejo, in da režim razbite drobce potem lahko uniči. Mi pa smo nasledili ter smo zbežali in se še danes skrivamo ter javno niti ne upamo povedati, da smo lačni. Rekli boste, da to ni res. Pa je res, ker se posameznikove kritike gospodje nič ne boje, temveč se ji le posmehujejo. Dokler se ne združimo, ostane naše vpitje glas vpijočega v puščavi. Združiti je treba enake misli, združiti je treba enake zahteve in v združenju močni organizaciji nam ne bo treba vpiti, pa bodo vendar naše sklepe zelo daleč slišali in se ne bodo nič več posmehovali. Takrat ne bomo le zahtevali naše ukradene pravice, ampak jih bomo tudi dobili in odstranili bodo sedanje razcepljenosti, ki ogroža obstoj naš in naših otrok. Ne obrekujte torej zahrbtno organizacije in zaupnikov. Če veste kaj slabega, prinesite javno! Verjemite, da je zahrbtno delo zajče junaštvo, ki škoduje nam vsem in je vredno le junakov, ki jim pade srce tja, ka-

mor spada nekaj drugega. — Ker še imajo deloma stari kakor tudi novi zaupniki najboljši namen za pošteno delo, so se politično organizirani člani priključili Naprejevi skupini, ne morebiti radi Bernota, ki je tam slučajno za tajnika, temveč radi načela javnega, odkritega dela, katero je edino zmožno dati delavstvu nazaj zgubljeno zaupanje. Zato vas s tem pozivljamo, da začnete razmišljati o vaši politični moči. Če združimo svojo moč duha v močni organizaciji ter če na temelju socialistične vede in znanosti v organizacijah skupno iščemo naše pravice, takrat bo zmaga kmalu naša in tudi pri bližajočih se volitvah bomo vedeli, kdo zasluži naše zaupanje in bomo na te od organizacij brez kravjih kupčij postavljene kandidate združili svoje volilne krogljice. Le po naših žuljavih rokah in po naši nevednosti napreduje kapitalizem ter nas za plačilo odira.

To Vam polaga na srce eden, ki Vam želi prav iz srca, da se Vaše žalostne razmere v najkrajšem času izboljšajo in kateri se je razjokal, ko je letos moralo izostati praznovanje 1. maja. Sodrugi in prijatelji! Kaj mislite, kaj bi odgovorili delavcem ki so prelivali kri za dosego praznovanja 1. maja kot delavskega praznika? Ali bi se jim upali pogledati v obraz? Ali nismo s tem prodali naših sobojnikov in predbojevnikov kakor Judež Jezusa? Prečitajte vendar te vrstice, izprašajte si vest, če ste storili svojo dolžnost, katero zahtevate od drugih. Če boste pošteno premišljevali, morate priti do zaključka, da ste tudi sami nekaj krivi Vašega neznoznega stanja, kajti, če bi bili kljub porazu ostali enotni, bi si nasprotitaki ne upali tako nastopati proti nam! Kdor tega ne uvidi in ne prizna, naj ne kritizira drugih temveč svojo lastno neumnost, ki ga bo dan za dnevom bolj tepla.

Kdor pošteno misli ne bo čakal. Prišel bo v vrste, kamor spada, ter bo razbijal led v glavah in srcih drugih, da bo po ledu vzklikla pomlad, ki nam oznanja vstajenje in upamo, da bomo prihodnje leto na praznik Dela, t. j. 1. maja, tudi pri nas lahko rekli s ponosom:

Tudi delavstvo na Pragerskem je vstalo k novemu delu.

Zato Vam kličemo:

Živelo vstajenje proletarskega duha!

Nahod? Glavobol? Zobobol? Trganje? Odrečejo večkrat mišice in živci? Prijetno čuvstvo kreposti, da pravi Fellerjev Elzafluid! Najboljše hišno sredstvo, lajša bolečine, osvežuje in jači, nad 25 let priljubljen kosmetikum za nego kože, las in ust! Veliko močnejši, izdatnejši in boljše kakor francosko žganje! S pakovanjem in poštnino: 3 dvojnate ali 1 specialna steklenica 24 dinarjev; 36 dvojnatih ali 12 specialnih steklenic 214 dinarjev in 10% doplačila razpošilja: lekarnar Evgen V. Feller, Stubica Donja, Elzatr g št. 252, Hrvatsko.

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Zvonimir Bernot

(v imenu pokr. odbora SSJ in KDZ.)

6. V. Tiskarna bratov Rumpret v Krškem. 3050

Prvovrstnega čevljar-skega pomočnika

kot drugo moč iščemo. Dobra šolska izobrazba ali s samouštvom pridobljeno splošno znanje je prvi pogoj. Prosilec mora biti vojaščine prost. Prošnje z natančno navedbo vseh podatkov in plačilnih zahtev je nasloviti pod „Trajno“ na upravo lista.

Cementna tovarna Zidani most

potrebuje izvežbanih pekarjev pri etažnih in predornih pečeh za pečenje cementa.

Sprejme se nadpekar, kateri prevzame odgovornost čez vse peči in pečarje in za dober cementni klin-ker v zadostni količini.

Sprejmejo se tudi trije mlinarji in nadmlinar za surovi in cementni obrat. Prednost imajo tisti, kateri sem spadajoča popravila sami izvršujejo.

Nastop službe po možnosti 12. maja! — Pismene in osebne ponudbe na

RAVNATELJSTVO TOVARNE CEMENTA ZIDANI MOST.

UČITELJSKA TISKARNA

LJUBLJANA, FRANČIŠKANSKA ULICA ŠTEV. 6

registrovana zadruga z omejeno zavezo.

TISKOVINE

ZA ŠOLE, ŽUPANSTVA IN URADE, NAJMODERNEJŠE PLAKATE IN VABILA ZA VESELICE
LETNE ZAKLJUČKE

NAJMODERNEJŠA UREDBA ZA TISKANJE ČASOPISOV, KNJIG, BROŠUR I T D

Stereotipija

Litografija

Priljubljenost, ki jo uživa „Žika“ bolj in bolj, je najboljša priporočila za ta res izvrstni kavin nadomestek. Kakor je bila svojčas Vydovka dobra znanaka v vsaki hiši, prav tako spoznavajo naše gospodinjke danes, da je mogoče z „Žiko“ pripraviti tudi brez prave kave okusno kavo, ki je poleg vsega še zelo redilna in popolnoma neškodljiva. Dobiva se povsod. Kjer je ni, se obrnite na naslov: Prazarna Žika v Ljubljani, Rožna dolina.